

Svrab – často kladené otázky a odpovědi

Co je to svrab?

Svrab je infekční onemocnění postihující kůži, které způsobuje parazit (roztok) zákožka svrabová *Sarcoptes scabiei*. Tento mikroskopický roztok se zavrtává do horní vrstvy kůže, kde se usídluje a rozmnožuje se – klade vajíčka.

Svrab se projevuje intenzivním svěděním a pupínkovitou vyrážkou na kůži, obvykle se šíří přímým dlouhodobým kontaktem (kůže na kůži) s nakaženou osobou.

Svrab se vyskytuje po celém světě a může postihnout osoby všech ras a sociálních tříd.

Svrab se zpravidla nejčastěji šíří v místech, kde žije více lidí v blízkém kontaktu – např. v institucích jako domovy pro seniory, zařízení dlouhodobé péče, dětské domovy, věznice apod.

Zdroj: zdravi.euro.cz

Co je to norský svrab?

Norský svrab je závažná forma svrabu, která se může objevit u některých osob s oslabenou imunitou způsobenou např. HIV nebo nádorovým onemocněním, dále u starších osob nebo jinak oslabených osob. Osobám s tímto typem svrabu se na kůži objevují silné krusty, které obsahují velké množství svrabových roztočů a vajíček. Osoby s norským svrabem jsou pro své okolí velmi nakažlivé a mohou nákazu snadno šířit jak přímým kontaktem z kůže na kůži, tak kontaminovanými předměty, jako např. oblečením, lůžkovinami, ručníky a čalouněným nábytkem. Osoby s norským svrabem nemusí nutně vykazovat obvyklé příznaky běžného svrabu – charakteristická vyrážka nebo svědění (pruritus), k zabránění dalšímu šíření nákazy by se však měly neodkladně dostavit k lékařskému ošetření.

Jak brzy se po nákaze objeví první příznaky svrabu?

Jestliže člověk nikdy předtím svrab neměl a jedná se o jeho první nákazu, mohou se u něj příznaky onemocnění objevit až za 4-8 týdnů. Je ovšem důležité mít na paměti, že takový člověk může už během této tzv. inkubační doby svrab šířit.

U osoby, která již dříve svrab měla, se obvykle příznaky objeví mnohem dříve, a to již 1-4 dny po kontaktu se zákožkou svrabovou.

Jaké má svrab příznaky?

Nejčastějšími příznaky svrabu jsou intenzivní svědění (pruritus), zejména v noci, a pupínkovitá svědivá vyrážka. Svědění a vyrážka se může objevit po celém těle, obvykle jsou postiženy lokality jako zápěstí, lokty, podpaží, oblast mezi prsty na rukou, bradavky, penis, okolí pasu a hýždě. Vyrážka může obsahovat malé puchýřky (vezikuly) a kožní šupinky. Intenzivní škrábání vyrážky může být příčinou druhotné infekce, kdy se poraněná kůže infikuje bakteriemi, což způsobí zánětlivou reakci a hnisání.

Na kůži se někdy objevují drobné chodbičky, ty vytváří samička zákožky svrabové, která se pohybuje těsně pod povrchem kůže. Tyto chodbičky pak mají na kůži podobu drobných vyvýšených serpigiózních („plazivých“) útvarů někdy i šedobílé barvy. Chodbičky může být obtížné najít, jelikož zákožek na kůži nemusí být mnoho (většinou se jedná o 10-15 zákožek na osobu).

U kojenců a velmi malých dětí se často první příznaky objevují na hlavě, obličeji, krku, dlaních a na ploskách nohou, u dospělých osob a starších dětí se již běžně tyto příznaky nevyskytují.

U osob s norským svrabem se nemusí charakteristická vyrážka nebo svědění (pruritus) objevit vůbec, jak již bylo zmíněno výše.

Zdroj: www.medicalnewstoday.com

Jak jsem se mohl nakazit svrabem?

Svrab se obvykle šíří přímým, dlouhodobým kontaktem (zejména kůže na kůži) s osobou, která onemocněla svrabem. Kontakt musí být obvykle dlouhodobý; rychlý stisk ruky nebo objetí obvykle svrab nezpůsobí. Svrab se snadno šíří mezi partnery a členy domácnosti. U dospělých osob bývá častý přenos během sexuálního styku, jelikož se jedná o úzký kontakt (kůže na kůži). Svrab se může šířit i nepřímo sdílením předmětů – oblečením, ručníky nebo ložním prádlem, takový nepřímý přenos je pravděpodobnější u pacientů s norským svrabem.

Jak se svrab diagnostikuje?

Diagnóza svrabu se obvykle stanoví na základě klinických příznaků – typického vzhledu a rozložení vyrážky a přítomnosti kožních chodbiček. Pokud je to možné, měla by být diagnóza svrabu potvrzena mikroskopicky identifikací samotné zákožky svrabové, jejích vajíček nebo výkalů.

I v případě, že při vyšetření nejsou nalezeny žádné zákožky, vajíčka, ani její výkaly, je důležité mít na paměti, že tato osoba může být stále infikována (na těle může být přítomno méně, než 10-15 roztočů). Osoby s norským svrabem však mohou být infikovány tisíci roztoči a měly by být považovány za velmi nakažlivé.

Krajská hygienická stanice Moravskoslezského kraje se sídlem v Ostravě

Na Bělidle 7, 702 00 Ostrava

Tel: 595 138 111

podatelna@khsoba.cz, www.khsoba.cz, ID datové schránky: w8pai4f

Jak dlouho mohou zákožky svrabové přežít?

Na člověku mohou zákožky svrabové přežít 1-2 měsíce. V prostředí mimo lidské tělo obvykle nepřežijí déle než 48-72 hodin. Zákožky zmirají, jestliže jsou vystaveny teplotě nad 50 °C alespoň po dobu 10 minut.

Lze svrab léčit?

Ano. Léky používané k léčbě svrabu se nazývají scabicydy, jelikož usmrcují zákožky svrabové (*Sarcoptes scabiei*), některé z nich také usmrcují její vajíčka. Scabicydy k léčbě svrabu jsou k dispozici pouze na lékařský předpis.

Vždy pečlivě dodržujte pokyny poskytnuté lékařem, lékárníkem nebo uvedené na obalu léčivého přípravku. Při léčbě dospělých osob a starších dětí se scabidový krém nebo mast nanáší na všechny části těla od krku dolů až k prstům na nohou; při léčbě kojenců a malých dětí se krém nebo mast nanáší také na povrch hlavy. Lék by měl zůstat na těle po dobu doporučenou výrobcem, poté se oplachuje. Po přemazání je důležité obléci si čisté oblečení a vyměnit ručníky a lůžkoviny. Norský svrab se léčí za hospitalizace pomocí sirné masti.

Kromě samotného pacienta se také preventivně doporučuje pečlivé přemazání i u členů domácnosti, u sexuálních partnerů, a u všech, kteří byli s infikovanou osobou v dlouhodobém blízkém kontaktu. Všechny tyto osoby by měly být léčeny současně, aby se zabránilo opakované infekci. Pokud i přes léčbu trvá svědění déle než 2-4 týdny nebo pokud se stále objevují nové chodbičky a vyrážka, je nutné navštívit lékaře a léčbu opakovat.

Nikdy nepoužívejte léčiva určená pro veterinární nebo zemědělské účely!

Mohu dostat svrab od mého domácího mazlíčka?

Zdroj: <http://medvet.cz/>

Ne. Zvířata nešíří lidský svrab. Na zvířatech mohou parazitovat odlišné druhy zákožky svrabové, které se však na lidech neudrží a nepřežijí na nich, mohou však způsobit svrab u zvířat. Pokud má člověk blízký kontakt s infikovaným zvířetem, může se stát, že se zákožka zvířete dostane pod kůži člověka a způsobí dočasné svědění a podráždění kůže, nemůže se tam už ovšem rozmnožovat a v průběhu několika dní na člověku zemře. Přestože člověk v tomto případě nemusí být léčen, je vhodné, aby zvíře léčbu podstoupilo.

Krajská hygienická stanice Moravskoslezského kraje se sídlem v Ostravě

Na Bělidle 7, 702 00 Ostrava

Tel: 595 138 111

podatelna@khsoba.cz, www.khsoba.cz, ID datové schránky: w8pai4f

Může se svrab šířit koupáním ve veřejném bazénu?

Šíření svrabu vodou v bazénu je velmi nepravděpodobné. S výjimkou osob s norským svrabem, je na infikované osobě přítomno pouze asi 10-15 roztočů. Je téměř nemožné, aby jakýkoli z nich vylezl z pod mokré kůže.

Svrab se ovšem může šířit sdílením ručníku nebo oblečení s nakaženou osobou.

Jak mohu odstranit zákožky svrabové z mého nábytku, koberce, oblečení apod.?

Zákožky svrabové mimo lidskou kůži nepřežijí déle než 2-3 dny. Předměty, jako ložní prádlo, oblečení a ručníky používané infikovanou osobou, lze dekontaminovat praním v pračce v horké vodě (alespoň 60 °C), sušením v sušičce, žehlením při vysoké teplotě nebo chemickým čištěním. Předměty, které nelze vyprat nebo chemicky vyčistit, je vhodné uložit do samostatné místnosti, překrýt igelitem a ponechat překryté nejméně 72 hodin, následně se doporučuje tyto předměty vysát.

U osob s norským svrabem, který je opravdu velmi nakažlivý, je vhodné důsledné vysávání koberců i čalouněného nábytku.

Fumigace obytných prostor není nutná.

Mému muži a mně byl diagnostikován svrab. Po několika ošetřeních má stále příznaky, zatímco já jsem již v pořádku. Proč?

Svědění a vyrážka při onemocnění svrabem může přetrvávat i několik týdnů po léčbě, a to i přesto, že byla léčba úspěšná a všechny zákožky, včetně jejich vajíček byly zahubeny. Pokud jsou příznaky stále intenzivní, lékař může Vašemu muži předepsat další léčbu ke zmírnění svědění. Symptomy, které přetrvávají déle než 2 týdny po léčbě, ovšem mohou mít více příčin, např:

- nesprávná diagnóza svrabu – mnoho vedlejších reakcí na léky může napodobovat symptomy svrabu a způsobit svědění a kožní vyrážku. Diagnóza svrabu by měla být v tomto případě potvrzena mikroskopicky. Pokud se svým partnerem spíte v jedné posteli a nebyla jste znovu reinfikována, (a pokud jste se během 30 dnů opakovaně proti svrabu nepřeléčila), je nepravděpodobné, že by váš partner měl svrab,
- reinfekce svrabem od jiného člena rodiny nebo jiné nakažené osoby, zvláště pokud nebyly všechny osoby v blízkém okolí léčeny současně,
- selhání léčby způsobené buď rezistencí vůči lékům, nebo jejich chybným aplikováním. Po 24-48 hodinách po účinné léčbě by se na kůži neměly objevit žádné nové chodbičky,
- selhání léčby norského svrabu z důvodu obtížného pronikání léčiva do silně poškozené pokožky obsahující velké množství zákožek svrabových. K úspěšnému přeléčení norského svrabu může být opakovaná léčba kombinací lokálních a perorálních léků nezbytná,
- opakovaná reinfekce z kontaminovaných předmětů, zejména z oblečení, ložního prádla nebo ručníků, které nebyly správně ošetřeny (viz výše), hlavně pak u osob se závažnější formou svrabu,

Krajská hygienická stanice Moravskoslezského kraje se sídlem v Ostravě

Na Bělidle 7, 702 00 Ostrava

Tel: 595 138 111

podatelna@khsova.cz, www.khsova.cz, ID datové schránky: w8pai4f

- alergická kožní vyrážka (dermatitida); nebo expozice běžným domácím roztočům, kteří mohou v důsledku zkřížené reakce mezi antigeny způsobit svědění i vyrážku,
- pokud svědění trvá déle než 2-4 týdny nebo pokud se objevují nové chodbičky nebo vyrážka, vyhledejte lékaře.

Pokud se domnívám, že jsem přišel do kontaktu s člověkem, který má svrab, mám se léčit sám?

Ne. Pokud si osoba, se kterou jste přišel do kontaktu myslí, že by mohla mít svrab, měla by kontaktovat svého lékaře. Lékař tuto osobu vyšetří, a po potvrzení diagnózy teprve může předepsat vhodnou léčbu jak pro pacienta, tak i pro osoby v jeho nejbližším okolí. Scabicydy používané k léčbě svrabu jsou dostupné pouze na lékařský předpis.

Vysoké riziko přenosu představuje sdílení jedné postele nebo pohlavní styk s osobou infikovanou svrabem. I přesto, že se např. krátké potřesení rukou považuje za relativně bezpečné (pokud kůže na ruku neobsahuje krusty způsobené nakažlivější formou svrabu), delší držení za ruce po dobu alespoň 5-10 minut již lze považovat za rizikové. Obecně lze říci, že čím delší a intenzivnější blízký kontakt je, tím větší je pravděpodobnost přenosu nákazy.

Při konzultaci a určování, zda a komu by měla být podána preventivní profylaktická léčba, musí lékař zvážit hned několik faktorů, a to:

- 1) o jaký typ svrabu se v konkrétním případě jedná,
- 2) intenzita a délka kontaktu s nakaženým pacientem,
- 3) zda ke kontaktu došlo před nebo až po léčbě svrabu u pacienta,
- 4) a zda osoba, která byla v kontaktu se svrabem nepracuje v prostředí, kde by pravděpodobně mohla vystavit další osoby riziku přenosu nákazy během bezpříznakové inkubační doby – např. zdravotní sestry nebo pečovatelé, kteří pracují v domově pro seniory, v dětských domovech, nemocnicích nebo v podobných institucích.

ZDROJ: www.cdc.gov/